

PRIZNANJE DUGA KOJE DOVODI DO PREKIDA ZASTARE

Dr. sc. Antun Bilić*

UDK: 347.439(497.5)
Izvorni znanstveni rad
Priljeno: siječanj 2017.

U ovom radu razmatraju se pravna narav i pretpostavke priznanja duga kojim se prekida zastara (čl. 240. ZOO-a). Njegova pravna narav proizlazi iz zaštite vjerovnikova povjerenja da će dužnik ispuniti svoju obvezu. Zbog povjerenja u dužnikovo ispunjenje vjerovnik može propustiti pravodobno poduzeti radnje pred nadležnim tijelima i spriječiti nastup zastare. Pretpostavke takvog priznanja duga su da je dužnik očitovao vjerovniku svoju svijest o postojanju određenog ili odredivog duga, bez dodatnih kvalifikacija koje bi ispunjenje dovele u sumnju. Takvo priznanje dovodi do prekida zastare te može poslužiti kao dokaz u sudskom postupku.

Ključne riječi: priznanje duga, zastara, prekid zastare, zaštita povjerenja

1. UVOD

U vremenu između dospelosti tražbine i njezine zastare dužnikovo priznanje duga jedna je od najčešće korištenih strategija strana obveznoga odnosa.¹ Ishođivanjem priznanja vjerovnik prikuplja dokaze o postojanju duga te na-

* Dr. sc. Antun Bilić, poslijedoktorand Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb, Hrvatska; abilic@pravo.hr;
ORCID ID: orcid.org/0000-0001-5144-0821

¹ To je vidljivo iz velikog broja javno dostupnih presuda viših sudskih instancija. Za potrebe ovog rada pronađeno je više od 150 presuda Vrhovnog suda i Visokog trgovačkog suda koje razmatraju jednostrano priznanje duga. Presude su dostupne na stranicama <https://sudskapraksa.csp.vsrh.hr/search> i <http://www.iusinfo.hr/Default.aspx> (1. prosinca 2016.).

stoji dovesti do prekida zastare. S druge strane, dužnik svoje priznanje duga redovito koristi u sklopu pregovora o povoljnijim uvjetima ispunjenja kao što su odgoda dospjeća, obročna otplata ili djelomični otpust duga. Pri tome su mogući različiti ishodi. Ponekad će dužnikovo priznanje duga biti praćeno vjerovnikovim uzajamnim popuštanjem kao sastavnim dijelom ugovora o nagodbi. Nekad će se njime okoristiti isključivo jedna strana, uglavnom vjerovnik, ako dužnik prizna dug a da ništa ne dobije zauzvrat. Zbog toga ne čudi da se upravo vjerovnik pred sudovima vrlo često poziva na dužnikovo priznanje duga i da o njemu postoji brojna i često proturječna sudska praksa.

Čl. 240. st. 1. Zakona o obveznim odnosima² predviđa da se zastara prekida kad dužnik prizna dug. Čl. 240. st. 2. ZOO-a određuje da do takvog priznanja može doći ne samo izjavom vjerovniku, nego i na posredan način kao što je davanje otplate, plaćanje kamate ili davanje osiguranja. Usporediva rješenja mogu se pronaći i u drugim europskim pravnim porecima.³ U ovom radu neće se razmatrati priznanje duga koje dovodi do odricanja od zastare (čl. 220. ZOO-a) jer, kao što će biti objašnjeno, ono počiva na drukčijim pravnim temeljima. Osim toga, u ovom radu neće se posebno razmatrati ni dvostrano, ugovorno, priznanje duga, do kojeg može doći putem ugovora o nagodbi (čl. 151. st. 1. ZOO-a) ili ugovora o priznanju duga.⁴ Kod ugovora o priznanju duga temeljno je pitanje ovisi li njegova valjanost o postojanju duga koji se takvim ugovorom priznaje (kauzalno priznanje) ili bi ugovor o priznanju duga mogao biti valjan i neovisno o postojanju priznatoga duga (apstraktno priznanje). Njegovo bi rješavanje, međutim, zahtijevalo detaljnu analizu koja prelazi opseg ovoga rada.

Iako se to izričito ne spominje, izraz prekid, kao i potreba razgraničenja s priznanjem duga iz čl. 220. ZOO-a, sugeriraju da do priznanja duga iz čl. 240. ZOO-a može doći samo dok vrijeme određeno za zastaru još nije proteklo. Najprije će se izložiti pravna narav takvog priznanja duga (2.), zatim će se objasniti njegove pretpostavke te odredbe (3.) i, na posljetku, donijeti zaključak (4.).

² Narodne novine, br. 35/2005, 41/2008, 125/2011, 78/2015.

³ Čl. 240. ZOO-a najviše slični § 212. (1.) (1.) njemačkog BGB-a i čl. 135. (1.) (1.) švicarskog OR-a koji također predviđaju da do prekida zastare priznanjem duga može doći djelomičnim plaćanjem, plaćanjem kamate ili davanjem osiguranja. Čl. 2240. francuskog *Code civil* i čl. 2944. talijanskog *Codice civile* predviđaju samo da do prekida zastare dolazi priznanjem dužnika, a § 1497. austrijskog ABGB-a tome dodaje da do priznanja duga može doći izričitim ili prešutnim priznanjem.

⁴ Iako ga ZOO ne spominje, da je ugovor o priznanju duga poznat u hrvatskom pravu vidi VSRH Rev x 754/2013-2 od 3. ožujka 2015.; VSRH Rev 1937/2000-2 od 20. sibnja 2003.; VSRH Rev 2282/2011-2 od 2. listopada 2013.

2. PRAVNA NARAV

Zbog svoje kratkoće zakonski tekst nije od prevelike pomoći prilikom određivanja pravne naravi priznanja duga kojim se prekida zastara. U domaćoj pravnoj znanosti i sudskoj praksi obično se smatra da je riječ o izjavi dužnika kojom on očituje svoju volju priznati dug.⁵ Takav je stav nesumnjivo ispravan zbog toga što je svaka izjava određeno očitovanje volje, u najmanju ruku volje dati izjavu konkretnoga sadržaja. Drugim riječima, podrazumijeva se da dužnikova izjava kojom priznaje dug sadržava njegovu volju priznati dug. Time se, međutim, još ne govori ništa o sadržaju takve izjave volje.

Dio autora i sudske prakse smatra da je volja za priznanjem duga volja za ispunjenjem duga usprkos mogućem prigovoru zastare, odnosno volja za nekorisćenjem prigovora zastare.⁶ Zastara predstavlja materijalnopравни prigovor kojim dužnik, nakon proteka zastarnog roka, može odbiti ispunjenje obveze.⁷ Volja za ispunjenjem duga usprkos mogućem prigovoru zastare, dakle, bila bi jednostrano odricanje od subjektivnog prava.⁸ To bi značilo da priznanje duga

⁵ Riječ je o izrazu koji se koristi u gotovo svim slučajevima priznanja duga. Samo primjerice: VSRH Rev x 1074/2010-2 od 6. ožujka 2012.; VSRH Rev 2074/2001-2 od 19. studenog 2003.; VSRH Rev 877/2011-2 od 20. svibnja 2014.; VTS Pž 2063/06-3 od 7. travnja 2009.; VTS Pž 5287/04-3 od 9. siječnja 2007.; VTS Pž-7045/04-3 od 12. prosinca 2006.; Sabljarić, S., *Prekid zastare prema Zakonu o obveznim odnosima*, Hrvatska pravna revija, vol. 12, br. 10, 2012., str. 26.

⁶ VSRH Rev 271/2003-2 od 12. travnja 2005., VSRH Rev 1401/1999-2 od 25. svibnja 2000. i VSRH Rev 1563/2009-2 od 24. travnja 2013., koje izjednačavaju volju za priznanjem duga s voljom za podmirenje; VSRH Rev 1025/2005-2 od 16. prosinca 2009. u kojem je volja za plaćanjem duga izjednačena s voljom za priznanjem.

⁷ Iako čl. 214. st. 3. ZOO-a može navesti na pomisao da dužnik stječe samo procesni prigovor, okolnost da vjerovnik gubi i izvanprocesno, materijalno pravo zahtijevati ispunjenje (čl. 214. st. 1. ZOO-a) nužno znači da i dužnik stječe izvanprocesno, materijalno pravo odbiti takvo ispunjenje. To je, uostalom, vidljivo i iz čl. 219. ZOO-a prema kojem se dužnik može odreći prigovora zastare i izvan sudskog postupka. Da je prigovor zastare materijalnopravne prirode, vidi VSRH Rev 1224/2011-2 od 31. ožujka 2015.; VTS Pž 4997/04-3 od 23. svibnja 2007.; Brozović, J., *Mogućnost podnošenja tužbe na utvrđenje zastare u domaćem i poredbenom pravu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 66, br. 5, 2016., str. 695 i dalje; Eraković, A., *Zastara potraživanja*, Računovodstvo, revizija i financije, vol. 13, br. 3, 2003., str. 129 – 130.

⁸ To bi bilo u skladu s općim pravilom prema kojem se osoba može odreći prava čije vršenje ovisi isključivo o njezinoj volji. Za odricanje od stvarnih prava vidi čl. 172., 239., 274., 292. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (Narodne novine, br. 91/1996, 68/1998, 137/1999, 22/2000, 73/2000, 114/2001, 79/2006, 141/2006, 146/2008, 38/2009, 153/2009, 90/2010, 143/2012, 152/2014).

iz čl. 240. ZOO-a dijeli pravnu narav s čl. 220. ZOO-a koji predviđa da se pisano priznanje i osiguranje zastarjele obveze smatra odricanjem od zastare.

Takvo tumačenje je, međutim, teško pomiriti sa zakonskim tekstom, odnosno pretpostavljenom namjerom zakonodavca. Prema čl. 219. ZOO-a, koji uređuje odricanje od zastare i vremenski ograničuje čl. 220. ZOO-a, dužnik se ne može odreći zastare prije nego što protekne vrijeme određeno za zastaru. To bi značilo da čl. 240. ZOO-a, koji predviđa priznanje zastare prije proteka zastarnog roka, protuslovi čl. 219. i 220. ZOO-a. Pri tome nije uvjerljiva konstrukcija da je čl. 240. ZOO-a iznimka od čl. 219. ZOO-a. Ako se čl. 240. ZOO-a temelji na ideji da se prije proteka zastarnog roka zastare moguće konkludentno odreći priznanjem duga, zastare bi se nedvojbeno bilo moguće odreći i izričito, pa i u pisanom obliku. Drugim riječima, čl. 240. ZOO-a ne bi bio iznimka nego potpuna derogacija pravila iz čl. 219. i 220. ZOO-a. Tako shvaćeno, novo pravilo glasilo bi da se dužnik ne može odreći zastare prije nego što je rok zastare počeo teći. Takvu derogaciju čl. 219. i 220. ZOO-a ne bi bilo moguće objasniti namjerom zakonodavca, nego samo okolnošću da je zakonodavac "pogriješio", što se, međutim, nikako ne bi smjelo pretpostaviti.

Još je veći problem što se primjeri priznanja duga koje navodi čl. 240. st. 2. ZOO-a ne mogu objasniti kao volja za ispunjenjem duga usprkos postojanju prigovora zastare. Jedan od tih primjera je "davanje otplate". Pri tome se očito misli na djelomično ispunjenje jer bi otplatom čitavog duga daljnji tijek zastarnog roka postao bespredmetan. Riječ je, primjerice, o slučaju kada dužnik otplati jedan od više obroka novčane obveze. Zakon, dakle, predviđa da djelomično ispunjenje jest priznanje čitavog duga. Djelomično ispunjenje se, međutim, teško može shvatiti kao očitovanje volje ispuniti čitav dug. Plaćanje određenog novčanog iznosa izražava želju za plaćanjem isključivo tog konkretnog iznosa, u odnosu na koji se onda više ni ne postavlja pitanje zastare. Nije teško zamisliti slučaj u kojem dužnik uistinu želi podmiriti jedan dio duga, ali zbog nedostatka sredstava ostatak ne namjerava platiti, nego prvom prilikom istaknuti prigovor zastare. Volja za ispunjenjem čitavog duga mogla bi postojati jedino kao zakonska fikcija. Čl. 240. st. 2. ZOO-a sugerira, međutim, da nije riječ o fikciji, nego samo o jednom od mnogih primjera kako se dug može priznati na "posredan način".

Sve to navodi na zaključak da se priznanje duga iz čl. 240. ZOO-a ne temelji na volji za nekorištenjem prigovora zastare, odnosno na institutu odricanja od prava. Funkcija priznanja duga iz čl. 240. ZOO-a može se razumjeti samo u kontekstu ostalih pravila o zastari. Vjerovnik koji u zakonom predviđenom

roku propusti zahtijevati ispunjenje tražbine nastupom zastare gubi pravo zahtijevati njezino ispunjenje (čl. 214. ZOO-a).⁹ Svrha zastare je, dakle, prisiliti vjerovnika da svoj zahtjev postavi na vrijeme. Nije, međutim, dovoljno bilo kakvo postavljanje zahtjeva. Pravila o prekidu zastare vjerovnikovom radnjom pokazuju da zastaru može prekinuti samo tužbeni zahtjev ili druga vjerovnikova radnja poduzeta pred sudom ili nadležnim tijelom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbina (čl. 241. ZOO-a). Vjerovnikov pisani ili usmeni poziv na ispunjenje neće dovesti do prekida zastare (čl. 244. ZOO-a). Drugim riječima, zastara prisiljava vjerovnika da pravodobno postupi protiv dužnika pred nadležnim tijelom.¹⁰ Postupanje pred nadležnim tijelima s jedne strane olakšava dokazivanje¹¹, a s druge osigurava konačno razrješenje spora i oslobođenje ne samo dužnika, nego i nadležnih tijela od kasnijeg postupanja.¹²

Poduzimanje radnje pred nadležnim tijelom za vjerovnika je, međutim, uvijek povezano s poteškoćama. Čak i kada vjerovnik nedvojbeno ima materijalnopravni zahtjev, uvijek postoji rizik da u parnici tužbeni zahtjev neće biti usvojen. Osim toga, svako postupanje pred nadležnim tijelom zahtijeva određeni angažman i trošak. Vjerovnik, dapače, ne može biti siguran da će te troškove u konačnici uspjeti prevaliti na dužnika. Ako tuženi dužnik, prije nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari, prizna tužbeni zahtjev, dužnik će snositi troškove samo ako vjerovnik tužitelj dokaže da mu je dužnik dao povoda za tužbu (čl. 157. Zakona o parničnom postupku¹³).

Na vjerovnikovo ponašanje, prema tome, vrše pritisak dvije suprotstavljene tendencije. S jedne strane vjerovniku je u interesu što prije postupiti pred

⁹ Eraković, *op. cit.* u bilj. 7, str. 129; Milotić, I., *Zastara u obveznom pravu I.*, Pravo i porezi, vol. 5, br. 5, 2015., str. 26.

¹⁰ Vizner, B., *Komentar zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, 1. i 2. knjiga, Zagreb, 1978., str. 1288.

¹¹ Sabljarić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 34.

¹² Kada bi pisani poziv bio dovoljan za prekid zastare, vjerovnik bi nastupanje zastare mogao odgađati unedogled, pozivajući dužnika svakih pet godina da ispuni svoju obvezu, a da se nikada ozbiljno ne potruži da dođe do ostvarenje njegova zahtjeva. Važnost oslobođenja nadležnih tijela može se povezati s javnopravnom funkcijom zastare, vidi Vizner, *op. cit.* u bilj. 10, str. 1287; za švicarsko pravo Bucher, E., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil und Besonderer Teil*, Schulthess, Zürich, 1988., str. 445.

¹³ Službeni list SFRJ, br. 4/1977, 36/1977, 6/1980, 36/1980, 43/1982, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990; Narodne novine, br. 35/1991, 53/1991, 91/1992, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 148/2011, 25/2013, 43/2013, 89/2014, dalje u tekstu: ZPP.

nadležnim tijelom, a s druge što duže čekati da dužnik dobrovoljno ispuni svoj dug. U takvom nezavidnom položaju vjerovnik zavrjeđuje posebnu zakonodavčevu zaštitu. To pomaže objasniti funkciju čl. 240. ZOO-a. Ako se vjerovnik na temelju dužnikova ponašanja mogao nadati da će dužnik ispuniti svoj dug, zakon ne traži od vjerovnika da postupi pred nadležnim tijelom, nego dolazi do prekida zastare. Do prekida dolazi, dakle, na osnovi stvaranja vjerovnikova povjerenja.¹⁴ Da bi nastalo takvo povjerenje, nije potrebno da dužnik očituje svoju volju da će ispuniti dug usprkos prigovoru zastare. Vjerovnikovo povjerenje može nastati već na temelju okolnosti da je dužnik izjavio da zna da dug postoji. Nije potrebna dužnikova volja za ispunjenjem jer je ona postojala u trenutku nastanka obveze, odnosno, u slučaju obveza koje ne potječu iz pravnog posla, tu volju zamjenjuje ispunjenje zakonskih pretpostavki. Dovoljno da se dužnik sjeća svoje dužnosti da bi se vjerovnik mogao pouzdati u njegovo ispunjenje. "Priznanje duga" treba, prema tome, shvatiti u doslovnom značenju – kao izjavu znanja o postojanju duga.¹⁵

Okolnost da je riječ o izjavi znanja ne znači odsutnost dužnikove volje. Dužnik je morao očitovati svoju volju za davanjem izjave znanja. Ta se volja po svojem sadržaju ipak razlikuje od volje za sklapanjem ugovora ili drugog pravnog posla, kakva se traži prema čl. 249. ZOO-a.¹⁶ Dovoljno je da dužnik

¹⁴ U pogledu priznanja duga koje dovodi do prekida zastare to je vladajuće mišljenje u njemačkom pravu (BGH VIII ZR 347/06 od 9. svibnja 2007. (NJW 2007., str. 2843); Grothe, H. u: Säcker, F. J. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 1*, C. H. Beck, München, 2015., § 212., para. 6.; donekle i Peters, F. u: Habermann, N. (ur.), *Staudinger BGB, §§ 164-240*, Sellier De Gruyter, Berlin, 2001., § 208., para. 3.) i švicarskom pravu (Schwenzer, I., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil*, Stämpfli, Bern, 2012., para. 84.28.). Da su pravni učinci s naslova odnosa povjerenja poznati i u hrvatskom pravu vidi Miladin, P., *Šutnja i konkludentne radnje u obveznim odnosima*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 58, br. 4, 1998., str. 941.

¹⁵ Za njemačko pravo Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 7.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 6. Za švicarsko pravo BGE 57 II 583, Bucher, *op. cit.* u bilj. 12, str. 463. Za austrijsko pravo Mader, P. u: Schwimann, M. (ur.), *Praxiskommentar zum ABGB – Band 5*, Verlag Orac, Wien, 1997., § 1497., para. 2.

¹⁶ Zbog toga izjave o znanju, kao što je to priznanje duga, nisu jednostrani pravni poslovi. Za pravni posao nije dovoljno da očitovanje volje dovede do određenih pravnih učinaka, nego se traži da je očitovanje volje usmjereno na postizanje određenih pravnih učinaka (Cigoj, S., *Teorija Obligacij, Spolšni del obligacijskega prava*, Časopisni zavod uradni list, Ljubljana, 1981., str. 152). Kao što je upravo objašnjeno, prekid zastare iz čl. 240. ZOO-a ne izvodi se iz (makar pretpostavljene) dužnikove volje, nego iz zakonom predviđene zaštite vjerovnikova povjerenja. U pravnoj dogmatici germanskog pravnog kruga izjave volje kojima zakon pripisuje

želi priznati da određena tražbina već postoji – on ne mora željeti prekid zastare kao njezin učinak. Ipak, i na takvu izjavu volje na odgovarajući način trebalo bi primijeniti pravila o pravno relevantnom formiranju volje, kao što su ona o poslovnoj sposobnosti, zastupanju¹⁷, manama volje i tumačenju ugovora.¹⁸ Osnovna razlika između takve izjave i pravnog posla nije, dakle, u pravnim posljedicama, nego u pretpostavkama njihova nastanka.

Praktična razlika u pretpostavkama između odricanja od zastare kao pravnog posla i izjave znanja koja proizvodi učinke zbog zakonske zaštite vjerovnikova povjerenja najbolje je vidljiva na primjerima priznanja duga iz čl. 240. st. 2. ZOO-a. Kao što je već objašnjeno, davanje otplate i plaćanje kamate vrlo se teško mogu objasniti kao volja za ispunjenjem čitavog duga. Takvi oblici priznanja duga imaju, međutim, smisla ako se ima na umu da je svrha čl. 240. zaštititi vjerovnikovo povjerenje. Vjerovnik koji je primio djelomično ispunjenje ima se pravo pouzdati da će mu dužnik ispuniti i ostatak duga i zbog toga nije dužan protiv njega pokretati postupak pred nadležnim tijelom. Drugim riječima, zaštita vjerovnikova povjerenja može dovesti do prekida zastare čak i kad ne postoji dužnikova volja za ispunjenjem usprkos prigovoru zastare.

3. PRETPOSTAVKE

Kao što je pokazano, svrha čl. 240. ZOO-a jest zaštita vjerovnikova povjerenja u pravodobno ispunjenje duga. Da bi to povjerenje bilo opravdano,

učinke bez da su to strane željele nazivaju se “radnjama koje sličie pravnom poslu” (*geschäftsanliche Handlungen*, vidi Schwenger, *op. cit.* u bilj. 14, para. 27.06.).

¹⁷ Hrvatski su sudovi utvrdili da priznanje duga proizvodi učinke samo ako ga je dala osoba ovlaštena zastupati dužnika, VSRH Rev 1563/2009-2 od 24. travnja 2013.; VSRH Revt 132/2003-2 od 18. veljače 2004.; VTS Pž 6507/03-3 od 25. listopada 2010.; VTS PŽ 3291/01-2 od 19. veljače 2002.; VTS Pž 1364/81 od 17. studenog 1981.; VTS Pž-2503/01 od 16. travnja 2002.; VTS Pž 5490/05-4 od 14. veljače 2006.; VTS Pž 6630/05-3 od 23. svibnja 2007.; VTS Pž 2803/07-4 od 16. listopada 2007.; VTS Pž 2742/07-4 od 18. rujna 2007.; VTS Pž 9120/03-3 od 27. rujna 2006.; VTS Pž 2778/07-4 od 1. kolovoza 2007.

¹⁸ Iako čl. 14. ZOO-a predviđa da se pravila ZOO-a predviđena za ugovore primjenjuju na odgovarajući način samo na druge pravne poslove, pravila koja se odnose na volju u obveznim odnosima trebalo bi na odgovarajući način primijeniti i na ostale radnje koje ovise o postojanju volje. U kontekstu priznanja duga za njemačko pravo tako Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 8., 9., 11.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 12.; za švicarsko pravo Becker, H., *Berner Kommentar, Obligationenrecht, Band VI, 1. Abteilung – Allgemeine Bestimmungen*, Verlag Stämpfli & Cie, Bern, 1941., art. 135., para. 1., 2.

potrebno je da dužnik vjerovniku očituje svoju svijest o postojanju duga (3.1.), bez dodatnih kvalifikacija koje bi ispunjenje dovele u sumnju (3.2.) te da je dug na koji se očitovanje svijesti odnosi dovoljno odrediv (3.3.).

3.1. Očitovanje svijesti o postojanju duga

Već je objašnjeno da je za uspostavu vjerovnikova povjerenja dovoljno dužnikovo očitovanje znanja o postojanju duga. Što se tiče dužnikove volje, traži se samo da je dužnik htio dati takvo očitovanje znanja. Dužnik ne mora očitovati volju za obvezivanjem ili ispunjenjem jer je takva volja već očitovana u trenutku nastanka tražbine, odnosno, u slučaju obveza koje ne potječu iz pravnog posla, nju zamjenjuju zakonske pretpostavke. Pod očitovanjem znanja o postojanju duga misli se na očitovanje dužnikove svijesti da određeni dug postoji. Riječ je, dakle, o dužnikovu subjektivnom stanju, koje se utvrđuje na objektivno provjerljiv način. Za samo priznanje nije čak nužno da dužnikovo znanje odgovara stvarnosti. Ako dug u stvarnosti ne postoji, do prekida zastare, doduše, neće doći, ali ne zbog neispunjenja pretpostavki čl. 240. st. 1. ZOO-a, nego zato što se prekid zastare ne bi imao na što odnositi.

Dužnikova svijest o postojanju duga može se očitovati na različite načine. Iz čl. 240. ZOO-a proizlazi da se dug može priznati i u obliku izjave i u obliku konkludentnih radnji koje podrazumijevaju da dužnik zna za postojanje duga. Ključno je da ne postoji dvojba oko sadržaja dužnikove svijesti. To je vidljivo iz uobičajene formulacije hrvatske sudske prakse da priznanje duga kojim se zastarijevanje prekida, neovisno o tome je li izvršeno na posredan ili neposredan način, mora biti takvo da se njime na nedvojben način očituje volja dužnika da dug zaista postoji.¹⁹ Ne treba se, ipak, tražiti veća razina nedvojbenosti nego što se traži inače od očitovanja volje.²⁰ Zbog toga se ne treba složiti s dijelom sudske prakse koja traži da priznanje duga bude izričito.²¹ Uz nedvojbenost

¹⁹ Takva se formulacija može pronaći već kod VSH Rev-1778/80 od 17. ožujka 1981. (citirano prema Raspor, A., *Zastara*, Informator, Zagreb, 1982., str. 107). Od novije sudske prakse kao primjer VSRH Rev 3053/1999-2 od 23. siječnja 2002.; VSRH II Rev 199/2000-2 od 8. srpnja 2003.; VSRH Rev 3053/1999-2 od 23. siječnja 2002.; VSRH Rev x 1074/2010-2 od 6. ožujka 2012.; VSRH Rev 186/2010-2 od 7. rujna 2012.; VTS Pž 5568/03-3 od 28. lipnja 2006.; VTS Pž 1484/06-8 od 23. rujna 2008. O nedvojbenosti u njemačkom pravu vidi Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 6.

²⁰ U tom pogledu vrijedila bi pravila čl. 249. ZOO-a (za njemačko pravo Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 11.).

²¹ VSRH Rev 1401/1999-2 od 20. svibnja 2000.; VTS Pž 1564/06-4 od 18. veljače 2009.

sudovi redovito dodaju da priznanje mora biti jasno i određeno.²² Izgleda da je riječ o sinonimima za nedvojbenost.²³ Određenost priznanja ne bi trebala isključiti priznanje odredivog duga, o čemu će biti više riječi dalje u radu.²⁴

Dužnik može priznati dug i izričitom izjavom i konkludentnom radnjom. Izričitim izjavama dužnikove svijesti ne treba posvećivati previše pozornosti jer će iz njih biti jasno da je dužnik namjeravao priznati dug.²⁵ One se mogu dati i u sudskom postupku, izjavom na zapisnik.²⁶ Konkludentne radnje obuhvaćaju različita postupanja koja se, prema uobičajenom tijeku stvari, očekuju od dužnika. Zakonski tekst spominje plaćanje dijela duga, plaćanje kamata i davanje osiguranja (čl. 240. st. 2. ZOO-a). Pod plaćanjem dijela duga trebaju se razumjeti i ostale vrste djelomičnog ispunjenja. Kod plaćanja dijela duga i plaćanja kamata otvara se problem visine duga koji se priznaje, što će biti detaljnije razmotreno dalje u radu.²⁷ Analogijom s djelomičnim ispunjenjem, priznanje duga trebale bi predstavljati i sve radnje kojima se nadomješta ispunjenje dijela duga kao što su zamjena ispunjenja, polaganje i prijebaj.²⁸ Isto bi trebalo vrijediti i za otpust i obnovu dijela duga ako se dužnik suglasio s tim da je riječ o djelomičnom otpustu, odnosno obnovi. Pristajući na djelomični otpust ili obnovu dužnik je priznao da ostatak duga i dalje postoji.

²² VSRH Rev 877/2011-2 od 20. svibnja 2014.; VSRH Rev x 1074/2010-2 od 6. ožujka 2012.; VTS Pž 8466/03 od 20. prosinca 2006.

²³ To proizlazi iz konteksta navedenih presuda u kojima se pojmovi nedvojbeno, jasno, određeno i bezuvjetno navode jedan za drugim, bez razlikovanja njihova sadržaja.

²⁴ U dijelu 3.3.

²⁵ Nejasna je presuda VSRH Rev 2050/1996-2 od 10. veljače 2000. u kojoj Sud navodi da okolnost da je direktor društva radnicima priznavao tražbine nema značajke priznanja duga. Koliko je vidljivo iz teksta presude, to je upravo školski primjer priznanja duga.

²⁶ VSRH Rev 1957/1992-2 od 15. prosinca 1993.

²⁷ U dijelu 3.3.

²⁸ VTS Pž 3101/04-3 od 13. prosinca 2007. te VTS Pž 3727/06-5 od 30. srpnja 2008. u kojoj je Sud dopustio mogućnost da izjava o multilateralnoj kompenzaciji posluži kao priznanje duga. Takvo mišljenje dijeli i Stojanović, D. u: Perović, S.; Stojanović, D. (ur.), *Komentar zakona o obligacionim odnosima, 1. knjiga*, Kulturni centar Gornji Milanovac, Pravni fakultet Kragujevac, Kragujevac, 1980., str. 935. Za razliku od toga, u presudama VSRH Revt 68/2003-2 od 29. svibnja 2003. i VTS Pž 4513/03-3 od 21. rujna 2006. Sud je utvrdio da djelomičnim prijebajem nije došlo do priznanja cijelog duga, što je dijelom šireg pitanja je li plaćanje dijela duga priznanje cijeloga duga, o čemu više dalje u radu.

Osim samog plaćanja zastaru prekida davanje sredstava plaćanja, kao što su ček²⁹ ili virman³⁰. Zastaru prekida i davanje bilo kojeg sredstva osiguranja, neovisno o tome je li riječ o akcesornom ili apstraktnom osiguranju, dok god se može odrediti koji se dug osigurava. Sudovi su ispravno utvrdili da je davanje zaloga³¹, mjenice³² i zadužnice³³ dužnikovo priznanje duga.

U sudskoj praksi jedan od najčešćih načina konkludentnog priznanja duga jest dužnikov izračun ili potvrda vjerovnikova izračuna iznosa koji treba platiti. Sudovi su uglavnom nalazili da dužnikovo dostavljanje, odnosno dužnikova potvrda vjerovnikovih izvoda otvorenih stavki ili knjigovodstvenoga salda jesu priznanje duga.³⁴ Povremeno se, međutim, može pronaći i drukčiji stav.³⁵ Slično tome, sudovi su nalazili da potpisivanje privremenih situacija pri izvođenju

²⁹ VTS Pž 2548/03-3 od 12. listopada 2005.

³⁰ VTS Pž 2064/06-4 od 20. ožujka 2009.

³¹ VTS Pž 4514/04-3 od 21. ožujka 2006.

³² VTS Pž-4539/05 od 7. rujna 2005.; VTS Pž 2548/03-3 od 12. listopada 2005.

³³ VSRH Rev 982/1999-2 od 9. siječnja 2002.

³⁴ VSRH Rev 1563/2009-2 od 24. travnja 2013.; VSRH Revt 132/2003-2 od 18. veljače 2004.; VSRH Gzz 8/2006-2 od 28. veljače 2007.; VTS Pž 6507/03-3 od 25. listopada 2010.; VTS Pž 6691/04-3 od 11. rujna 2007.; VTS Pž 3291/01-2 od 19. veljače 2002.; VTS Pž 1364/81 od 17. studenog 1981.; VTS Pž-2503/01 od 16. travnja 2002.; VTS Pž 5490/05-4 od 14. veljače 2006.; VTS Pž 7413/05-3 od 20. kolovoza 2008.; VTS Pž 6630/05-3 od 23. svibnja 2007.; VTS Pž 2803/07-4 od 16. listopada 2007.; VTS Pž 2742/07-4 od 18. rujna 2007.; VTS Pž 9120/03-3 od 27. rujna 2006.; VTS Pž 3422/04-3 od 31. svibnja 2005. Vidi i Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 109.

³⁵ VTS Pž 952/05-3 od 22. rujna 2008. navodi kako bi ovjera mogla biti priznanje duga samo kad bi saldo bio razvrstan na pojedine tražbine. O toj će presudi biti više govora u dijelu rada o odredivosti dužnikova duga. U slučaju VTS Pž 2778/07-4 od 1. kolovoza 2007. Sud je utvrdio da potvrda salda nije priznanje duga zato što ju je dužnik predao upravo kao dokaz da su vjerovnikove tražbine zastarjele. To otvara pitanje retroaktivnog opoziva priznanja, o čemu će biti više riječi u dijelu rada o dodatnim kvalifikacijama koje dužnikovo ispunjenje dovode u sumnju. U VTS Pž 1564/06-4 od 18. veljače 2009. Sud je utvrdio da nije došlo do priznanja duga zato što se u predanom izvodu otvorenih stavki priznanje ne spominje, što samo po sebi sigurno ne može biti dovoljno za nepostojanje priznanja. U VTS Pž 3305/05-3 od 22. svibnja 2007. Sud je, jednostavno, našao da međusobno priznanje salda nije priznanje duga. U VTS Pž 3882/02-3 od 7. lipnja 2005. Sud je utvrdio da potpis dugovnog salda sam po sebi nije priznanje duga, ali da u konkretnom slučaju jest jer su mu prethodili "pregovaranje i dopisivanje" između dužnika i vjerovnika radi ispunjenja obveze. Vizner, *op. cit.* u bilj. 10, str. 1342 također je načelno protiv toga da izdavanje ili potvrda takvih knjigovodstvenih izvadaka jest priznanje duga.

ugovora o građenju predstavlja priznanje duga.³⁶ Istovjetan je stav zauzet i u pogledu obračuna plaća.³⁷ Iz nepoznatog razloga drukčije je mišljenje izraženo u pogledu obračuna mirovina.³⁸

Dug se može priznati i dužnikovim radnjama koje su priprema za ispunjenje³⁹ ili spominju ispunjenje a da ga ne dovode u pitanje, kao što je dužnikovo uvjeravanje da će uskoro ispuniti dug⁴⁰, obrazlaganje zašto još nije ispunio dug⁴¹, pisana potvrda sklopljenog ugovora⁴² ili molba vjerovniku da mu odgodi rok ispunjenja⁴³. Dug se može priznati i dužnikovim pristankom na promjene u dugovanju pod uvjetom da se i dalje nastavlja raditi o istom dugu. Visoki trgovački sud utvrdio je da dužnikov pristanak na ustup tražbine jest priznanje duga.⁴⁴ Isto bi vrijedilo i za dužnikov pristanak na jamstvo ili pristupanje dugu te za dužnikovo ovlašćivanje vjerovnika kao primatelja upute (asignacije). Dug se može priznati i u sklopu nagodbe kao jedno od uzajamnih popuštanja (čl. 151. ZOO-a). Što se tiče preuzimanja duga, treba razlikovati situaciju kada o ugovoru o preuzimanju duga vjerovnika obavještava prvotni dužnik od one kada ga obavještava preuzimatelj (čl. 96. st. 2. ZOO-a). Obavijest prvotnog dužnika ne može stvoriti opravdano dužnikovo povjerenje jer bi, prema ugovoru o preuzimanju duga, preuzimatelj trebao ispuniti obvezu. Naprotiv, obavijest preuzimatelja duga zadovoljava sve pretpostavke čl. 240. ZOO-a jer dužnik koji dug treba ispuniti vjerovniku očituje svoju svijest o postojanju duga.⁴⁵

³⁶ VTS Pž 6669/05-3 od 13. studenog 2007.; VTS Pž 1484/06-8 od 23. rujna 2008., VTS Pž 2897/04-3 od 6. ožujka 2007.

³⁷ VTS Pž 7729/04-3 od 14. studenog 2006. To se razlikuje od pukog obećanja plaćanja koje je samo po sebi preopćenito (VSRH Rev 3547/1999-2 od 3. svibnja 2000.).

³⁸ VSRH Rev 352/2007-2 od 3. svibnja 2007.

³⁹ Za njemačko pravo tako Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 22.

⁴⁰ VSRH Rev 1332/1992-2 od 14. studenog 1992.

⁴¹ VSRH Revt 64/2005-2 od 23. lipnja 2005.

⁴² VTS Pž 8156/03-3 od 25. svibnja 2005., pri čemu je Sud utvrdio da se priznanje duga može dati i izdavanjem priznanice i potvrde (iako je tamo bila riječ o priznanju koje dovodi do odricanja od zastare, prema čl. 220. ZOO-a).

⁴³ VGSH Sl 200/68, 28. ožujka 1968. I Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 109.

⁴⁴ VTS Pž 4106/05-3 od 18. prosinca 2007.

⁴⁵ To nije protivno čl. 100. st. 1. ZOO-a prema kojem preuzimatelj može isticati vjerovniku sve prigovore koji proistječu iz pravnog odnosa između prijašnjeg dužnika i vjerovnika iz kojega potječe preuzeti dug. Ako preuzimatelj svojim obavještavanjem prizna dug, zaštita vjerovnikova povjerenja predstavlja *lex specialis* u odnosu na čl. 100. st. 1. ZOO-a. U pravnoj teoriji i sudskoj praksi obično se ne diferencira između tih dvaju načina obavještavanja vjerovnika. Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 109; Vizner, *op. cit.* u bilj. 10, str. 1342 i Studin, J. u: Blagojević, B. T.; Krulj, V. (ur.),

Radnje iz kojih se ne može nedvojbeno zaključiti da je neka osoba svjesna svojeg duga ne mogu stvoriti opravdano vjerovnikovo povjerenje u dužnikovo ispunjenje. To se osobito odnosi na očitovanja kojima dužnik priznaje određene okolnosti koje mogu, ali ne moraju značiti da dug postoji.⁴⁶ Priznanje da postoji ugovor samo po sebi ne znači i priznanje duga. Iako ugovorom nastaje dug, iako je, primjerice, moguće da ugovorna strana smatra da ga je već ispunila. Podjednako tako, dužnikovo isticanje zahtjeva ne znači priznanje vjerovnikove protutražbine.⁴⁷ Priznanje štetnog događaja ne znači i priznanje duga na naknadu štete.⁴⁸ Ono, naime, ne govori ništa o tome smatra li dužnik da je on prouzročio štetni događaj i postoji li njegova krivnja. Sudovi su utvrdili da priznanje duga nije ni dužnikov dopis o stanju skladišta⁴⁹, ni zahtjev za predajom dokumentacije kao pretpostavke za rješavanje odštetnog zahtjeva⁵⁰, ni davanje punomoći “u svrhu definitivnog obračuna”.⁵¹

Odredbom čl. 240. ZOO-a vjerovnikovo povjerenje da će dužnik ispuniti dug štiti se na apstraktnoj razini. Drugim riječima, dovoljno je da na temelju dužnikova očitovanja svijesti razumni vjerovnik može stvoriti povjerenje u ispunjenje duga. Ne traži se da se vjerovnik stvarno subjektivno pouzdavao u ispunjenje ili da je zbog toga poduzeo određene pravne radnje.⁵² Pouzdavanje kao stanje svijesti bilo bi praktički nedokazivo. Vjerovnikova radnja koja ovisi o povjerenju upravo je njegova neaktivnost pred nadležnim tijelima za vrijeme tijeka zastarnog roka. Zbog toga je općeprihvaćeno da je za priznanje duga

Komentar zakona o obligacionim odnosima, I. knjiga, Savremena administracija, Beograd, 1983., str. 1153 tako općenito smatraju da preuzimanje ispunjenja dovodi do prekida zastare, dok je VTS Pž 4441/99 od 3. siječnja 2001. utvrdio suprotno (tako i Milotić, I., *Zastara u obveznom pravu II*, Pravo i porezi, vol. 24, br. 6, 2015., str. 6 te Čuveljak, J., *Prekid zastare u skladu sa ZOO 2005*, Pravo u gospodarstvu, vol. 46, br. 4, 2007., str. 388, koji navode tu presudu). U njemačkom se pravu smatra da preuzimanje duga ne dovodi do prekida zastare (Bydlinski, P. u: Krüger, W. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 2*, C. H. Beck, München, 2016., § 417., para. 4.).

⁴⁶ VSRH Rev 1401/1999-2 od 25. svibnja 2000. koji navodi da nije dovoljno priznanje činjenica koje upućuju da bi mogao postojati dug (iako je tamo bila riječ o priznanju duga iz čl. 220. ZOO-a, isto bi vrijedilo i za priznanje duga iz čl. 240. ZOO-a).

⁴⁷ Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 11.

⁴⁸ VSRH Rev x 113/2008-2 od 17. ožujka 2010.

⁴⁹ VTS Pž 2766/03-3 od 16. svibnja 2006.

⁵⁰ VSRH Rev 509/2007-2 od 1. kolovoza 2007.

⁵¹ VSRH Rev x 1074/2010-2 od 6. ožujka 2012.

⁵² Za njemačko pravo tako Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 3.

dostatno dužnikovo jednostrano očitovanje.⁵³ S obzirom na to da nije riječ o ugovoru, ne traži se vjerovnikov prihvata.⁵⁴ Traži se samo da je priznanje stiglo vjerovniku i da je iz njega vidljivo da je u skladu s dužnikovom namjerom.

Iako dužnik ne očituje svoju volju za odricanjem od zastare, nego samo za davanjem izjave znanja, takvo je očitovanje podložno općim pravilima o izjavama volje.⁵⁵ Ako dužnik ograničene poslovne sposobnosti prizna dug, njegovo bi priznanje bilo pobojno (čl. 276. st. 3., čl. 330. ZOO-a).⁵⁶ U pogledu mana volje najčešće će biti riječ o bitnoj zabludi (čl. 280. ZOO-a) zato što je dužnik zabunom priznao pogrešan dug, primjerice, jer je prilikom ispunjenja pogriješio u određivanju reda uračunavanja (čl. 171. st. 1. ZOO-a).⁵⁷ Dužnik bi mogao u zakonskom roku pobijati takvo priznanje. Ako vjerovnik zbog dužnikove zablude propusti prekinuti zastaru vlastitim radnjama, ima pravo na naknadu štete (čl. 280. st. 3. ZOO-a). Moguće je i da do dužnikove zablude dođe vjerovnikovom prijearom (čl. 284. ZOO-a).

3.2. Odsutnost dodatnih kvalifikacija koje bi ispunjenje dovele u sumnju

Priznanje duga neće biti nedvojbeno ako dužnik, izjavljujući svoje znanje o postojanju duga, stavi dodatnu kvalifikaciju koja dovodi u sumnju njegovu namjeru da dug uistinu ispuni. Ona sprječava nastanak opravdanog vjerovnikova povjerenja da će doći do ispunjenja i tjera ga da pravodobno postupi pred nadležnim tijelima. Dodatna kvalifikacija koja ispunjenje dovodi u sumnju može biti pravne ili isključivo faktične naravi.

Do prekida zastare tako ne dolazi ako dužnik prizna dug, ali spomene da dug nije nastao na valjan način, da je prestao postojati ili da protiv njega ima prigovor kojim bi mogao konačno odbiti ispunjenje. Vjerovnik se tada, naime, ne može pouzdati da će mu dužnik ispuniti dug. Primjerice, ako dužnik prizna dug, ali tvrdi da je zastario, neće doći do prekida zastare.⁵⁸ U suprotnom bi

⁵³ VTS Pž 5568/03-3 od 28. lipnja 2006.; Gorenc, V. u: Gorenc, V. (ur.), *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, RRiF, Zagreb, 2005., str. 326; Studin, *op. cit.* u bilj. 45, str. 1153.

⁵⁴ VTS Pž 5568/03-3 od 28. lipnja 2006.

⁵⁵ Becker, *op. cit.* u bilj. 18, art. 135., para. 2.; Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 8., 9., 11.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 12.

⁵⁶ Becker, *op. cit.* u bilj. 18, art. 135., para. 3.

⁵⁷ Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 8.

⁵⁸ VTS Pž 966/03-3 od 9. svibnja 2006.; VTS Pž 5803/03-5 od 21. studenog 2006. Vjerovnik doduše nije tvrdio da je došlo do prekida, nego do odricanja od zastare

prigovor zastare postao bespredmetan jer svako pozivanje na zastaru podrazumijeva postojanje zastarjelog duga. Pri tome ništa ne mijenja okolnost što dužnikov prigovor nije osnovan, makar to bilo i očito.⁵⁹ Dovoljno da dužnik tvrdi da je dug već platio ili dug prebio⁶⁰ da bi vjerovniku bilo jasno da on taj dug ne namjerava ispuniti i na taj način da bude onemogućeno njegovo opravdano povjerenje. Do prekida zastare moglo bi doći jedino ako bi iz dužnikova ponašanja bilo jasno da namjerava ispuniti obvezu usprkos postojanju određenog prigovora.

Neće doći do priznanja duga ni ako dužnik spomene da ima neko od preobražajnih prava koji dovode do prestanka duga, primjerice da je ugovor iz kojeg dug potječe pobojan ili da ga je ovlašten raskinuti. Iako promjena u pravnom odnosu u tom trenutku još nije nastupila, vjerovnik mora očekivati da će se dužnik poslužiti takvim preobražajnim pravom. Čak i da to preobražajno pravo ne bude iskorišteno, s obzirom na to da je u trenutku njegova spominjanja bilo izgledno da će ga dužnik iskoristiti, vjerovnikovo povjerenje u dužnikovo ispunjenje ne zavrjeđuje pravnu zaštitu.

Sudska praksa redovito ističe da bi priznanje duga moralo biti bezuvjetno.⁶¹ S tim se treba samo djelomično složiti. Uvjet se može postaviti pravnim poslo-

iz čl. 220. ZOO-a. Kada bi, međutim, dužnik pogrešno istaknuo da je zastara nastupila, iako do toga zapravo nije došlo, vjerovnik bi mogao tvrditi samo da je došlo do prekida zastare iz čl. 240. ZOO-a. Za čl. 240. ZOO-a ipak ne bi bile ispunjene pretpostavke jer je tuženik, makar pogrešno tvrdeći da je došlo do zastare, dao do znanja vjerovniku da ne namjerava ispuniti svoj dug. Drugim riječima, nije bilo osnove za nastanak vjerovnikova povjerenja.

⁵⁹ Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 11.

⁶⁰ Zbog toga je pogrešno stajalište VTS Pž 5994/03-3 od 11. listopada 2005. da izjava o prijebodu može sadržavati priznanje u odnosu na dug koji se prebija. Dajući izjavu o prijebodu dužnik je očitovao upravo svoju volju da ne ispunji svoj dug u prebijenoj visini. Zbog toga, ako osporava prijebod i traži ispunjenje, vjerovnik se ne može pozvati ni na "priznanje" dano u sklopu takvog prijeboda. Za takav slučaj u njemačkom pravu vidi OLG Hamburg 6 U 189/02 od 30. siječnja 2003. To nije proturječno gore iznesenom stajalištu da djelomični prijebod jest priznanje duga u odnosu na neprebijeni dio duga jer dužnik tada ničime nije osporio da će ispuniti ostatak duga, nego je urednim prijebodom kod vjerovnika dapače stvorio povjerenje da će i ostatak duga biti podmiren.

⁶¹ VSRH Rev x 1074/2010-2 od 6. ožujka 2012.; VSRH Rev 794/2008-2 od 27. svibnja 2010., VTS Pž 1657/04-3 od 20. rujna 2007., VTS Pž 8466/03-4 od 20. prosinca 2006. Tako i Gorenc, *op. cit.* u bilj. 53, str. 326; Studin, *op. cit.* u bilj. 45, str. 1153.

vima i izjavama volje usmjerenima na nastanak pravnih poslova.⁶² To proizlazi iz pravne prirode pravnih poslova kod kojih je volja usmjerena na postizanje određenih pravnih učinaka. Postavljanje uvjeta znači da davatelj izjave nastup tih pravnih učinaka čini ovisnim o određenim budućim i neizvjesnim činjenicama (čl. 297. st. 1. ZOO-a). Za priznanje duga je, kao što je već objašnjeno, dovoljna izjava znanja, koja nije usmjerena na proizvođenje određenih pravnih učinaka. I izjava znanja, doduše, počiva na volji za davanjem takve izjave, ali je teško zamislivo da bi netko postavio uvjet svojoj volji kojom ne želi postići ništa osim očitovati ono što zna. Zbog toga bi se postavljanje uvjeta izjavi znanja uglavnom trebalo shvatiti kao dodatnu kvalifikaciju koja dovodi u sumnju samo znanje, pa onda i dužnikovo ispunjenje. Takve izjave znanja ne bi imale učinak priznanja duga.

Ne smije se, međutim, zaboraviti da je izjava znanja minimalna pretpostavka prekida zastare iz čl. 240. ZOO-a. Drugim riječima, dužnika ništa ne sprječava da, uz izjavu znanja, očituje svoju volju za ispunjenjem duga, odnosno svoju volju za odricanjem od prigovora zastare. Da se takve izjave volje mogu postaviti uvjetno, proizlazi već iz teksta ZOO-a.⁶³ Ako jedna ugovorna strana ponudi drugoj strani priznanje duga kao svoje popuštanje iz ugovora o nagodbi (čl. 151. st. 1. ZOO-a), takvo je priznanje uvjetovano prihvatom i pristankom na uzajamno popuštanje druge strane. Ako se pregovori o nagodbi naposljetku izjalove, dužnikovo priznanje ne bi smjelo imati učinka.⁶⁴ Takav stav zauzima i Vrhovni sud.⁶⁵ Postoji, međutim, velik broj presuda Visokog trgovačkog suda u kojima je zaključeno da je dužnik priznao dug samim pregovaranjem o nagodbi.⁶⁶ Takav stav može obeshrabruti ugovorne strane da pokušaju mirno

⁶² Tako se, primjerice, uvjet može postaviti ponudi za sklapanje ugovora (za njemačko pravo Busche, J. u: Säcker, F. J. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 1*, C. H. Beck, München, 2015., § 145., para. 7.).

⁶³ Usporedi sa švicarskim pravom, koje smatra da priznanje duga može biti uvjetno, vidi Becker, *op. cit.* u bilj. 18, art. 135., para. 10.

⁶⁴ Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 11.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 18.; Mader, *op. cit.* u bilj. 15, § 1497., para. 4.

⁶⁵ VSRH Rev 179/2002-2 od 8. lipnja 2004., VSRH Rev 724/2007-2 od 30. prosinca 2008., VSRH Rev x 388/2010-2 od 15. lipnja 2011. (u kojem je takav zaključak donio drugostupanjski sud, a Vrhovni sud je odlučio da revizija nije dopuštena). U slučaju ŽS Varaždin Gž 920/2009-2 od 26. kolovoza 2009. sud je utvrdio da ne postoji priznanje u odnosu na dug koji je nagodba spomenula u smislu da ga isključuje iz svojeg dosega.

⁶⁶ VTS Pž 3317/03-3 od 12. listopada 2005. (u kojem je dug bio "priznat" u ponudi sporazuma o namirenju tražbina); VTS Pž 5994/03-3 od 11. listopada 2005. (u kojem je bila riječ o prijedlogu prijeboja); VTS Pž 6608/03-3 od 5. travnja 2005. (u kojem je dužnik samo priznao da će regulirati svoje dugovanje potpisivanjem spo-

riješiti spor zbog bojazni da će se njihovo pregovaranje shvatiti kao priznanje duga. S time bi se eventualno moglo složiti samo ako je postojanje duga bila ishodišna točka pregovora, koja nije dovedena u pitanje.⁶⁷ Ako su se pregovori vodili samo o visini duga, onda je priznanje ograničeno na niži iznos, o kojem nije bilo spora.⁶⁸

Ako je dužnik priznao dug u sklopu ugovora o nagodbi, na taj se odnos mogu primijeniti i ostala pravila o dvostranoobveznim ugovorima. U slučaju vjerovnikova neispunjenja njegove protučinidbe iz ugovora o nagodbi, dužnika koji je ovlašten na raskid može se učinkovito zaštititi samo ako i njegovo priznanje gubi učinak.⁶⁹ Zbog toga se ne bi trebalo složiti s presudom Visokog trgovačkog suda prema kojoj priznanje duga u sklopu nagodbe proizvodi učinke i nakon što je nagodba raskinuta.⁷⁰

Dodatna kvalifikacija koja baca sumnju na dužnikovu spremnost za ispunjenjem i isključuje nastanak vjerovnikova povjerenja može biti i faktične, a ne samo pravne naravi. Neće tako doći do prekida zastare ni ako dužnik prizna da bi morao ispuniti dug, ali sugerira da to neće učiniti.⁷¹ Pri tome nije odlučujuće je li pokušao opravdati svoje neispunjenje, primjerice teškom imovinskom situacijom, ili to odbije iz čiste objesti. Iako se instinktivno može činiti nepr-

razuma o podmirenju dugovanja); VTS Pž 5429/03 od 6. travnja 2006. (pri čemu ništa ne mijenja što je u tom slučaju bila riječ o priznanju duga kao odricanju od zastare, na temelju čl. 220. ZOO-a). Takvo mišljenje izgleda dijele i Pirc, Z.; Bjelić, D., *Značenje konkludentnih radnji u odricanju od zastare u radnim odnosima*, Pravo i porezi, vol. 19, br. 10, 2010., str. 12.

⁶⁷ Tako u VGSH Sl 200/68, 28. ožujka 1968., pri čemu je Sud utvrdio da molba za odgodom plaćanja sadržava priznanje duga i VSH Gž-8/64 od 26. ožujka 1964. (navedeno prema Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 109), pri čemu su se pregovori vodili o načinu ispunjenja, ne dovodeći u pitanje postojanje tražbine. Za njemačko pravo Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 11.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 18.

⁶⁸ O djelomičnom priznanju duga više u sljedećem dijelu rada.

⁶⁹ O mogućnosti raskida ugovora o nagodbi kao dvostranoobveznog ugovora, kod kojeg se barem jedna od strana obvezuje na činidbu, vidi Habersack, M. u: Säcker, F. J. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 1*, C. H. Beck, München, 2015., § 212., para. 36., 37.

⁷⁰ VTS Pž 5527/06-3 od 28. studenog 2006.

⁷¹ Drukčije za njemačko pravo Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 13. i za austrijsko Mader, *op. cit.* u bilj. 15, § 1497., para. 3. S time se ne bi trebalo složiti jer u tom slučaju ne može opravdano postojati vjerovnikovo povjerenje da će doći do ispunjenja. Taj se slučaj ne razlikuje u bitnome od onoga kada vjerovnik pozove dužnika na ispunjenje, a dužnik ne odgovori, kada neupitno ne dolazi do prekida zastare (čl. 244. ZOO-a). Iako je u oba slučaja dužnikovo ponašanje za osudu, ono ne opravda vjerovnikovu neaktivnost pred nadležnim tijelima (čl. 241. ZOO-a).

vičnim da i potonjem dužniku zastarni rok nastavlja teći, ne smije se smetnuti s uma da priznanje duga iz čl. 240. ZOO-a nema sankcijski karakter. U krajnju ruku dužnik koji šuti i odbija odgovoriti na vjerovnikove upite nije manje obijestan od onoga koji izrijeком odbije ispuniti, a nedvojbeno je da prema takvome dužniku ne dolazi do prekida zastare (čl. 244. ZOO-a). Takvo tumačenje teleološka je redukcija teksta čl. 240. ZOO-a. Kao što je već objašnjeno, samo zaštita vjerovnikova povjerenja kao svrha čl. 240. ZOO-a može objasniti okolnost da plaćanje dijela duga ili kamate dovodi do prekida zastare za čitav dug (čl. 240. st. 2. ZOO-a). Imajući na umu takvu svrhu, nema razloga za prekid zastare u slučajevima u kojima nije moglo nastati vjerovnikovo povjerenje da će dužnik ispuniti dug.

Dodatna kvalifikacija neće imati učinka ako je prispjela vjerovniku nakon dužnikova priznanja duga. U trenutku kada dužnikovo očitovanje svijesti prisprije vjerovniku, zastara se prekida i počinje iznova teći (čl. 245. st. 1. ZOO-a). Povratak na stari zastarni rok bio bi nespojiv sa sigurnošću koja se traži od zastarnog roka. Zbog toga se u sudskoj praksi ističe da je priznanje duga neopozivo.⁷² Ipak, postoji znatan broj presuda koji o tome nije vodio računa. Sudovi su tako znali oduzeti učinak priznanju zbog dužnikova naknadnog osporavanja duga⁷³ ili su propustili obrazložiti je li to dužnikovo osporavanje duga prispjelo vjerovniku istodobno s priznanjem duga ili tek naknadno.⁷⁴

⁷² VTS Pž 5568/03-3 od 28. lipnja 2006. Tako i Studin, *op. cit.* u bilj. 45, str. 1153.

⁷³ U slučaju VTS Pž 5287/04-3 od 9. siječnja 2007. Sud je zauzeo stav da dužnik, usprkos djelomičnom plaćanju, nije priznao dug jer je u dopisu prigovorio visini tražbine. Problem je u tome što i sam Sud smatra da dužnik nije dokazao da je dopis uopće poslao vjerovniku pa je prigovor zapravo podignut tek u sudskom postupku. U slučaju VTS Pž 2251/05-3 od 18. studenog 2008. Sud je našao da se plaćanje jednog dijela duga ne može smatrati priznanjem drugog dijela duga ako je sporan iznos koji dužnik mora platiti. Nema, međutim, ničega što bi navodilo na zaključak da je spor oko visine iznosa postojao već u trenutku plaćanja jednog dijela duga. U slučajevima VTS Pž 1657/04-3 od 20. rujna 2007., VTS Pž 6113/05-6 od 15. listopada 2008., VTS Pž-7045/04-3 od 12. prosinca 2006., VTS Pž 4733/08-4 od 17. prosinca 2008., VTS Pž 2711/05-3 od 23. siječnja 2008., u kojima je Sud utvrdio da je naknadno osporavanje oduzelo učinak priznanju, nije, doduše, bila riječ o priznanju duga kao osnovi za prekid zastare, nego o priznanju duga kao dokaznom sredstvu. Treba ipak uzeti u obzir da je Sud definirao priznanje duga upravo na način na koji sudska praksa uobičajeno definira priznanje duga prema čl. 240. ZOO-a.

⁷⁴ U slučaju VTS Pž 2778/07-4 od 1. kolovoza 2007. Sud je utvrdio da potvrda salda nije priznanje duga zato što ju je dužnik predao upravo kao dokaz da su vjerovnikove tražbine zastarjele. Pri tome Sud ne pravi dovoljnu razliku između trenutka kad je dužnik predao potvrdu salda vjerovniku i trenutka kad ju je priložio sudskom spisu. Ako je dužnik potvrdio salda upotrijebio kao dokaz da je vjerovnikova tražbina

3.3. Dug koji se priznaje mora biti odrediv

Iz definicije priznanja duga proizlazi da se očitovanje svijesti o postojanju duga mora odnositi na konkretan dug (čl. 240. st. 1. ZOO-a). Postavlja se pitanje koliko detaljno takav dug mora biti naznačen u priznanju da bi ono proizvodilo učinke. Velik dio sudske prakse zauzeo je stav da dug mora biti određen i pravnom osnovom iz koje potječe i svojom visinom. Nije razvidno na čemu se takav stav temelji. Čl. 269. st. 2. ZOO-a dopušta da činidba kao objekt ugovorne obveze bude ili određena ili odrediva. Iako priznanje duga nije činidba, čl. 269. st. 2. ZOO-a trebalo bi shvatiti kao odraz općeg načela prema kojem neko ponašanje može biti pravno relevantno samo ako se može utvrditi njegov sadržaj. Pri tome pravni poredak ne ograničava moguće načine utvrđenja, nego se oni poklapaju s općim ljudskim kognitivnim sposobnostima.⁷⁵

Dok god se na osnovi priznanja može s visokim stupnjem sigurnosti odrediti koji je dug dužnik imao na umu, ne postoji razlog tražiti dodatne pretpostavke. Dovoljno je da dužnik naznači pravnu osnovu duga koji priznaje jer se na temelju toga objektivno može odrediti i njegova visina. Takav stav zauzeli su i jedan dio sudske prakse⁷⁶ te većina pravne teorije⁷⁷. Time dužnik nije doveden u neopravdano nepovoljan položaj. Priznanje osnove nekog duga ne sprječava dužnika da kasnije osporava njegovu visinu. Ali kada se visina napo-

zastarjela već u trenutku kad ju je predao vjerovniku, onda uistinu nije riječ o priznanju duga, nego, naprotiv, upravo o isticanju prigovora zastare. Ali ako je dužnik potvrdio salda upotrijebio kao dokaz da je vjerovnikova tražbina zastarjela prvi put u sudskom postupku to ne može retroaktivno oduzeti njezin učinak priznanja duga. U slučaju VTS Pž 6369/02-3 od 28. veljače 2006. Sud je utvrdio da zapisnik sa sastanka između vjerovnika i dužnika te dužnikove uplate ne znače da je tuženik dao izjavu o priznanju duga kod činjenice da je od prigovora na rješenje o ovrsi, pa nadalje, dužnik isticao prigovor zastare. Pri tome Sud propušta usporediti trenutak navodnog priznanja duga i prigovora na rješenje o ovrsi.

⁷⁵ Usporedbe radi, njemački BGB ne sadržava odredbe o određenosti, odnosno odredivosti činidbe, a one se u pravnoj teoriji zajednički razmatraju (Bachmann, G. u: Krüger, W. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 2*, C. H. Beck, München, 2016., § 241., para.12.).

⁷⁶ VSRH Rev 1454/1992-2 od 26. studenog 1992.; VTS Pž 7791/04-4 od 27. prosinca 2007.; VTS Pž 6608/03-3 od 5. travnja 2005.; VTS Pž 705/05-3 od 28. veljače 2006. i VTS Pž 7766/04-3 od 10. listopada 2007. (pri čemu ništa ne mijenja na stvari da je u potonja dva slučaja bilo riječi o priznanju duga koje predstavlja odricanje od već navršene zastare). Takav je stav zauzeo i Ustavni sud u svojoj odluci U-III/5615/2008. od 14. listopada 2010.

⁷⁷ Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 107; Vizner, *op. cit.* u bilj. 10, str. 1341; Studin, *op. cit.* u bilj. 45, str. 1153; Stojanović, *op. cit.* u bilj. 28, str. 935. Drukčije Sabljarić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 26.

sljetku utvrdi, najčešće sudskim putem, dug neće biti zastario. Ako dužnik nije namjeravao dovesti do prekida zastare u punoj visini, trebao je svoje priznanje ograničiti u trenutku kada ga je davao. Ako dužnik može dodatnim kvalifikacijama svojem očitovanju svijesti oduzeti učinak priznanja, nema razloga da to ne bi mogao učiniti i u odnosu na samo dio duga.⁷⁸

Dužnik može odrediti dug koji priznaje ne samo priznanjem pravne osnove, nego i na bilo koji drugi način. Ako dužnik duguje vjerovniku jedan jedini dug, ne postoji potreba za bilo kakvim pobližim opisom duga. Kao što je već rečeno, to ne sprječava dužnika da na druge načine osporava taj dug, ali ako se njegovo postojanje utvrdi, neće se moći pozivati da je dug zastario. Dužnik koji vjerovniku duguje više dugova može vjerovniku priznati sva svoja dugovanja a da ih pobliže ne naznači. Riječ je o vrsti globalnog priznanja koje ne odstupa od načela odredivosti jer su dugovi dovoljno individualizirani osobom vjerovnika i dužnika.⁷⁹ Ako dužnik duguje vjerovniku više dugova, a prizna samo jedan ili neke od njih, mora se moći odrediti koje je dugove dužnik imao na umu. To je moguće već i na temelju visine priznatog duga ako se ti dugovi razlikuju po visini. Ipak, na vjerovniku je teret dokaza pa ako on ne uspije dokazati da je priznanjem visine dužnik mislio na konkretan dug, neće doći do prekida zastare.⁸⁰

⁷⁸ Za njemačko pravo Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 18.

⁷⁹ Izgleda da je to mišljenje VSRH Rev 794/2008-2 od 27. svibnja 2010. te VSRH Rev 1454/1992-2 od 26. studenog 1992. Suprotno VSRH II Rev 199/2000-2 od 8. srpnja 2003., koji je zauzeo stajalište da takvo priznanje svih dugova ne dovodi do prekida zastare. VTS Pž 952/05-3 od 22. rujna 2008. smatra da bi ovjera salda dugovanja mogla biti priznanje duga samo kad bi saldo bio razvrstan na pojedine tražbine. To je u stvari argument da dug nije dovoljno odrediv. S tim se ipak ne bi trebalo složiti jer priznanje salda očito predstavlja dužnikovu izjavu znanja o svim tražbinama koje ulaze u takav saldo. One su dovoljno odredive na temelju njegova donosa s vjerovnikom neovisno o tome jesu li iskazane u knjigovodstvenom izvodu koji mu je poslao vjerovnik. Drugim riječima, ne postoji razlog zašto dužnik ne bi mogao odjednom priznati sva svoja dugovanja prema vjerovniku a da ih točno ne nabroji (za kontokorentni saldo vidi Miladin, P., *Plaćanje doznakom*, doktorska disertacija, Zagreb, 2004., str. 46). Da priznanje salda može dovesti do prekida zastare, stav je njemačkog prava (BGH VIII ZR 347/06 od 9. svibnja 2007. koji kaže da je priznanjem salda dužnik priznao sve tražbine uključene u taj saldo, OLG Düsseldorf 22 U 3–98 od 26. lipnja 1998., vidi i BGH XI ZR 26/10 od 23. studenog 2010. koji napominje da je potvrda salda izjava znanja čak i kad ne predstavlja ugovor o apstraktnom priznanju kontokorentnog salda) i austrijskog prava (OGH 4Ob308/97s od 9. prosinca 1997.).

⁸⁰ Tako je u slučaju VSRH Rev 794/2008-2 od 27. svibnja 2010. Sud utvrdio da ako dužnik u pismu prizna postojanje duga, a između dužnika i vjerovnika postoji više

Odredivost duga osobito je važna u slučaju djelomičnog ispunjenja koje se ponajprije javlja kod novčanih obveza. Ako dužnik ispuni samo dio duga, postavlja se pitanje priznaje li time i ostatak duga koji nije ispunio. Kao što će se pokazati, riječ je o najspornijem pitanju domaće sudske prakse, na koje sudovi daju potpuno oprečne odgovore.

Nedvojbeno je da djelomičnim ispunjenjem dužnik priznaje pravnu osnovu duga. To se ipak razlikuje od gore spomenutog slučaja kada dužnik izravno prizna pravnu osnovu duga. Moglo bi se, naime, uzeti da je ispunjenjem duga do neke visine dužnik ograničio svoje priznanje upravo na tu visinu. Pozornije razmatranje ipak pokazuje da djelomično ispunjenje načelno nije ograničenje priznanja. Kao što je objašnjeno u prethodnom dijelu rada, dodatne kvalifikacije oduzimaju učinak priznanju duga jer, pokazujući da dužnik ne misli ispuniti dug, sprječavaju nastanak opravdanog vjerovnikova povjerenja. Djelomično ispunjenje, međutim, samo po sebi ne znači da dužnik ne namjerava ispuniti ostatak duga. Jedan od najčešćih razloga zašto dužnik ispunjava samo dio dospjele novčane obveze jest okolnost da nema dovoljno sredstava podmiriti čitavu obvezu. Vjerovnik se i dalje ima pravo pouzdati da će dužnik, čim dođe do novca, ispuniti i ostatak obveze. Drukčije bi, naravno, bilo ako bi dužnik uz djelomično ispunjenje dao do znanja da u budućnosti ne namjerava ispuniti više od toga.⁸¹ Primjerice, ako djelomično ispunivši dug, izjavi da time ispunjava sav svoj dug ili da se oslobađa obveze.

Takav je stav utjelovljen u čl. 240. st. 2. ZOO-a prema kojemu je davanje otplate priznanje duga. Iako zakon ne kaže izričito da djelomične otplate znače priznanja ostatka duga, očito se ne misli da dužnik priznaje samo onaj iznos koji je plaćen jer bi tada učinak prekida zastare bio suvišan. Davanje otplate, dakle, može biti priznanje samo onog dijela duga koji još nije otplaćen.⁸² Kraj

ugovora o zajmu, ne dolazi do prekida ni jednoga od njih. Slično i VTS Pž 8790/03-3 od 27. rujna 2005.; VTS Pž 1019/03-4 od 4. travnja 2006.; VTS Pž 7577/03-3 od 28. lipnja 2006.; VTS Pž 1195/05-3 od 18. travnja 2007.; VTS Pž 7137/06-3 od 1. prosinca 2008.

⁸¹ Tako u slučaju VSRH Rev 464/2008-2 od 7. svibnja 2008. u kojem se dužnik izričito izjasnio da priznaje samo 50 % tražene zakupnine, u slučaju VSRH Rev x 228/2011-2 od 11. lipnja 2013. u kojem je dužnik izjavio da vjerovniku pripada naknada štete samo do plaćenog iznosa te u slučaju VTS Pž 5281/04-3 od 11. listopada 2007. u kojem je dužnik u dopisu izjavio da priznaje dug točno do određene visine. I VTS Pž-114/10 od 28. siječnja 2010., iako je tamo bila riječ o priznanju duga koje dovodi do odricanja od zastare (čl. 366. ZOO-a).

⁸² Iako VTS Pž 7/02-3 od 20. rujna 2005. zaključuje upravo suprotno, da se zastara prekida samo za iznos koji je plaćen.

tako jasne zakonske odredbe začuđuje brojnost presuda koje su zauzele stav da plaćanje dijela duga nije priznanje cijeloga duga.⁸³ Jednako je, međutim, brojna i sudska praksa koja zauzima ispravan stav da plaćanje dijela duga jest priznanje cijeloga duga.⁸⁴

Čl. 240. st. 2. također predviđa da se dug može priznati plaćanjem kamata. Riječ je o još jednome primjeru djelomičnog ispunjenja jer je dugovanje kamate akcesorno glavnome dugu.⁸⁵ Drugim riječima, ako dužnik plati kamate, vjerovnik se može opravdano pouzdati da će platiti i ostatak obveze. To više što se prema čl. 172. ZOO-a kamate uračunavaju u ispunjenje prije glavnice. Vjerojatno zbog osobito jasnog zakonskog izričaja većinski je stav sudske prakse u skladu sa zakonom.⁸⁶ Mogu se, ipak, pronaći i drukčija mišljenja.⁸⁷

Zakon ne govori ništa o obrnutom slučaju – je li plaćanje glavnice ujedno i priznanje kamata? Kamate su akcesorne sporedne tražbine koje zastaraju tek nakon što zastari glavna tražbina (čl. 223. ZOO-a). Zbog toga bi prekid zastare

⁸³ VSRH Revt 68/2003-2 od 29. svibnja 2003.; VSRH Revt 109/2004-2 od 27. siječnja 2005.; VSRH Revt 199/2009-2 od 29. travnja 2015.; VSRH Rev 371/2005-2 od 10. siječnja 2006.; ŽS Varaždin Gž-476/12-2 od 29. svibnja 2012., VTS Pž 5287/04-3 od 9. siječnja 2007., VTS Pž 7/02-3 od 20. rujna 2005.; VTS Pž 3279/04-4 od 4. srpnja 2006.; VTS Pž 7350/06-5 od 3. travnja 2009.; VTS Pž 1752/05-3 od 5. veljače 2008.; VTS Pž 5714/03-3 od 9. svibnja 2006.; VTS Pž 4513/03-3 od 21. rujna 2006.; VTS Pž 2063/06-3 od 7. travnja 2009.; VTS Pž 0667/03-3 od 14. rujna 2006.; izgleda i VTS Pž 823/06-3 od 3. srpnja 2006. te VTS Pž 5511/06-3 od 13. lipnja 2008.

⁸⁴ VSRH Rev 499/2005-2 od 31. siječnja 2006.; VSRH 2273/2013-3 od 25. ožujka 2014.; VSRH Rev 668/2006-2 od 31. listopada 2006.; VSRH Rev 2760/1993-2 od 12. srpnja 1994. (kad je Sud vratio predmet na ponovno odlučivanje jer drugostupanjski sud nije uzeo u obzir činjenice koje se odnose na djelomične otplate); VSH Rev 2517/86 od 2. travnja 1987.; VTS Pž 6304/05-3 od 13. ožujka 2007.; VTS Pž 2862/04-3 od 10. siječnja 2006.; VTS Pž 6787/04-3 od 21. prosinca 2007.; VTS Pž 4655/05-5 od 11. lipnja 2008.; VTS Pž 6919/02-4 od 12. travnja 2006.; VTS Pž 3101/04-3 od 13. prosinca 2007.; VTS Pž 203/03-3 od 24. siječnja 2006. Takav je stav zauzeo i Ustavni sud u svojoj odluci U-III/5615/2008 od 14. listopada 2010. S tim se slaže i Studin, *op. cit.* u bilj. 45, str. 1153.

⁸⁵ Prema čl. 223. ZOO-a kad zastari glavna tražbina, zastarijevaju i sporedne tražbine, kao što su tražbine kamata.

⁸⁶ VGSH Pž 388/81 od 31. ožujka 1981.; VTS Pž 3954/04-3 od 14. ožujka 2006. kao i u slučajevima u kojima je dužnik platio glavicu, a sudovi su rekli da bi samo plaćanje kamata dovelo do priznanja duga (VTS Pž 3865/02-3 od 28. lipnja 2005., VTS Pž 645/06-4 od 23. rujna 2008., VTS Pž 4376/04-3 od 17. siječnja 2007., VTS Pž 361/04-4 od 3. svibnja 2006.).

⁸⁷ VTS Pž 1752/05-3 od 5. veljače 2008. i VTS Pž 4493/03-4 od 23. studenog 2005. pri čemu je Sud utvrdio da plaćanje dijela kamata nije priznanje ostalih kamata.

glavnice trebao dovesti i do prekida zastara kamata.⁸⁸ Potreban je ipak određeni oprez zbog čl. 172. ZOO-a.⁸⁹ Ako se prema zakonskoj odredbi kamate računavaju prije glavnice, glavnica će biti plaćena prije kamata samo ako dužnik naznači da plaća upravo glavnicu, a vjerovnik to prihvati. Takvo bi određivanje moglo poslužiti kao indicij da dužnik ne namjerava platiti kamate, odnosno da svojom izjavom priznanju kamata oduzima učinak.⁹⁰ Konačna se ocjena ipak može donijeti samo nakon uzimanja u obzir svih okolnosti konkretnog slučaja. U sudskoj se praksi opet mogu pronaći proturječna mišljenja da plaćanje glavnice predstavlja⁹¹, odnosno ne predstavlja priznanje kamata⁹².

Pravilo o priznanju duga djelomičnim ispunjenjem vrijedi i u slučaju kad je predviđeno da se dug ispunjava uzastopnim činidbama. Ako se kupoprodajna cijena obročno otplaćuje (čl. 464. ZOO-a), plaćanje jednog obroka dovest će do prekida zastare čitavoga duga.⁹³ Isto bi trebalo vrijediti i za tražbine povremenih davanja (čl. 226. ZOO-a) kao što su plaćanja s naslova uzdržavanja ili plaćanja anuiteta jer sva ta davanja proizlaze iz iste tražbine.⁹⁴ Naknadom

⁸⁸ VSH Rev-24/80 od 17. srpnja 1980. u: *Pregled sudske prakse*, 18, Zagreb, 1981., str. 32; VTS Pž 2548/03-3 od 12. listopada 2005.; VTS Pž 3770/03-3 od 10. svibnja 2005.; VTS Pž 8899/03-3 od 29. studenog 2006. Drukčije VTS Pž 4445/03-3 od 4. listopada 2006. i VTS Pž 645/06-4 od 23. rujna 2008., koji ističe da su to, iako akcesorne, dvije odvojene tražbine.

⁸⁹ Slično i Sabljarić, *op. cit.* u bilj. 5, str. 27.

⁹⁰ VSRH Rev 1025/2005-2 od 16. prosinca 2009.; VTS Pž 5714/03-3 od 9. svibnja 2006.

⁹¹ VSRH Rev 744/1993-2 od 26. travnja 1994.; VSRH Rev x 1004/2013-2 od 25. ožujka 2014.; VTS Pž 550/05-3 od 23. studenog 2007.; VTS Pž 3954/04-3 od 14. ožujka 2006.

⁹² VSRH Rev 1025/2005-2 od 16. prosinca 2009.; VTS Pž 3865/02-3 od 28. lipnja 2005.; VTS Pž 4513/03-3 od 21. rujna 2006.; VTS Pž 6781/03-3 od 14. rujna 2006.; VTS Pž 4445/03-3 od 4. listopada 2006.; VTS Pž 4169/99-2 od 11. siječnja 2000.; VTS Pž 645/06-4 od 23. rujna 2008.; VTS Pž 1752/05-3 od 5. veljače 2008.; VTS Pž 4376/04-3 od 17. siječnja 2007.; VTS Pž 361/04-4 od 3. svibnja 2006.; VTS Pž 0667/03-3 od 14. rujna 2006. Tako i Vizner, *op. cit.* u bilj. 10, str. 1341 te Raspor, *op. cit.* u bilj. 19, str. 108.

⁹³ VSRH Rev 278/2009-2 od 1. travnja 2009.

⁹⁴ Tako VSH Rev 2517/86 od 2. travnja 1987. za djelomična plaćanja naknade štete s naslova izgubljene zarade koja su se isplaćivala po pojedinim vremenskim razdobljima. Izgleda i VSH Rev 740/85 od 19. studenog 1985. Drukčije VSRH Rev 199/2009-2 od 29. travnja 2015. za anuitete, izgleda i VSH Rev 1003/84 od 5. rujna 1984. te Milotić, *op. cit.* u bilj. 45, str. 6; Stojanović, *op. cit.* u bilj. 28, str. 935. Da povremena davanja proizlaze iz iste tražbine, vidi Eraković, A., *Zastara povremenih tražbina kroz sudsku praksu*, Hrvatska pravna revija, vol. 16, br. 5, 2016.,

jednog oblika nastale štete dužnik priznaje i sve ostale vrste štete prouzročene istim štetnim događajem.⁹⁵ Vjerovnik se, naime, može opravdano pouzdati da će dužnik koji je ispunio jedan dio duga dug ispuniti u cijelosti. Drukčije bi moglo biti jedino u odnosu na pojedina povremena davanja koja su, prema čl. 226. ZOO-a, već zastarjela u trogodišnjem zastarnom roku. Zastarni bi rok za njih počinjao iznova teći samo ako bi bile ispunjene pretpostavke za odricanje od zastare (čl. 220.).

Od povremenih davanja treba razlikovati istovjetne činidbe koje periodički kontinuirano dospijevaju, ali ne proizlaze iz jedne, nego iz različitih tražbina.⁹⁶ U to ponajprije pripadaju tražbine iz trajnih obveznih odnosa kao što su tražbine najamnine i zakupnine, cijene energenata, vode i ostalih proizvoda i usluga koje se periodički isporučuju kućanstvu te isplate plaća ili mirovina.⁹⁷ Ako dužnik ispuni ili na drugi način prizna jednu od takvih tražbina, vjerovnik ne može opravdano zaključiti da će doći do ispunjenja ostalih. Lako je, naime, moguće da dužnik smatra da neke od tih tražbina nisu valjano nastale ili da ih ne želi ispuniti jer vjerovnik nije ispunio odgovarajuću protučinidbu. Iako mogu proizlaziti iz istog obveznog odnosa u širem smislu riječ je o samostalnim tražbinama koje imaju samostalnu pravnu sudbinu. Takav je stav uglavnom zauzimala i sudska praksa.⁹⁸

4. ZAKLJUČAK

Protek zastarnog roka vjerovnik može spriječiti samo postupanjem pred nadležnim tijelima, što je povezano s određenim rizicima i troškovima. Zbog

str. 12, 15. Da ispunjenje jedne od povremenih činidbi dovodi do prekida zastare u njemačkom pravu, vidi Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 19.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 8.

⁹⁵ Drukčije VSRH Rev 2671/1990-2 od 18. travnja 1991. Za njemačko pravo tako Peters, *op. cit.* u bilj. 14, § 208., para. 18.; Grothe, *op. cit.* u bilj. 14, § 212., para. 9.

⁹⁶ Sudska praksa, na žalost, to često dovoljno ne razlikuje. Tako je ŽS Varaždin Gž-476/12-2 od 29. svibnja 2012. u prilog tome da plaćanje dijela duga nije priznanje cijeloga duga navodi presudu VSRH Rev 794/2008-2 od 27. svibnja 2010. u kojoj je, međutim, između vjerovnika i dužnika postojao ne jedan nego više ugovora o zajmu.

⁹⁷ Za plaće i mirovine vidi Eraković, *op. cit.* u bilj. 94, str. 15.

⁹⁸ VTS Pž 744/2008-3 od 19. rujna 2012., pri čemu izgleda da se svaki od više računa odnosio na različitu robu; ŽS Varaždin Gž.576/08-2 od 2. rujna 2008., pri čemu je Sud našao da, plativši troškove prijevoza za 1997. godinu, dužnik nije priznao troškove prijevoza u razdoblju 1995. – 1998. godine. Tako izgleda i VSRH Rev 1491/2002-2 od 29. rujna 2004., pri čemu je vjerovnik ispostavljao različite račune za trošak zbrinjavanja prognanika i izbjeglica.

toga je vjerovniku, s jedne strane, u interesu što duže čekati dužnika da sam ispuni svoju obvezu, a s druge, pravodobno postupiti pred nadležnim tijelima. Zbog takvog nezavidnog položaja vjerovnikovo povjerenje pronašlo je osobitu zakonodavnu zaštitu u vidu čl. 240. ZOO-a. Dovoljno je očitovanje dužnikova znanja o postojanju duga da bi se vjerovnik mogao opravdano pouzdati da će dužnik taj dug pravodobno ispuniti.

Riječ je, dakle, o specifičnom institutu kojim se na apstraktan način štiti vjerovnikovo povjerenje. Pravila razvijena za pravne poslove mogu se primijeniti na odgovarajući način zbog toga što je i za izjavu znanja potrebna dužnikova volja dati takvu izjavu. Ključna razlika u odnosu na pravne poslove jest što se ne traži dužnikova volja za prekidom zastare, nego je dovoljno da je vjerovnik mogao razumno pretpostaviti da će dužnik ispuniti dug. Te će se dvije situacije, naravno, vrlo često preklapati. Zbog toga posebnost zaštite vjerovnikova povjerenja dolazi do izražaja u slučajevima u kojima očitovanje ne postoji dužnikova volja za prekidom zastare. Ako dužnik prizna da dug, doduše, postoji, ali izrazi svoje žaljenje zbog toga, ne može se reći da je izrazio svoju volju za ispunjenjem ili prekidom zastare. Ipak, vjerovnik se može pouzdati da će dužnik, kao savjesna osoba, ispuniti dug na vrijeme i prije nego što bude u prilici pozivati se na zastaru. Praktično najvažniji primjer zaštite vjerovnikova povjerenja, koji ne zadovoljava pretpostavke za pravni posao, jest dužnikovo djelomično ispunjenje. Ako dužnik ispuni samo dio obveze, on nije izrazio svoju volju za ispunjenjem ostatka obveze. Vjerovnik se, međutim, može razumno pouzdati da će uskoro i ostatak obveze biti ispunjen te ga zakon oslobađa obveze postupanja pred nadležnim tijelima često u vrlo kratkom roku.

Opravdano vjerovnikovo povjerenje ne može nastati ako dužnik svojem priznanju stavi dodatnu kvalifikaciju koja dovodi njegovo ispunjenje u sumnju. Dodatna kvalifikacija najčešće će biti pravne naravi, primjerice, da protiv vjerovnikove tražbine ima određeni prigovor ili da može spriječiti njezino ispunjenje korištenjem nekog preobražajnog prava. Nema, međutim, zapreke da dodatna kvalifikacija bude isključivo faktične naravi, odnosno da dužnik izjavi da obvezu ne namjerava ispuniti. Vjerovnik se ni u tom slučaju ne može opravdano nadati da neće biti potrebe za postupanjem pred nadležnim tijelima.

LITERATURA

Becker, H., *Berner Kommentar, Obligationenrecht, Band VI, 1. Abteilung – Allgemeine Bestimmungen*, Verlag Stämpfli & Cie, Bern, 1941.

- Blagojević, B. T., Krulj, V. (ur.), *Komentar zakona o obligacionim odnosima, 1. knjiga*, Savremena administracija, Beograd, 1983.
- Brozović, J., *Mogućnost podnošenja tužbe na utvrđenje zastare u domaćem i poredbenom pravu*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 66, br. 5, 2016., str. 693 – 718.
- Bucher, E., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil und Besonderer Teil*, Schulthess, Zürich, 1988.
- Cigoj, S., *Teorija Obligacij, Spolšni del obligacijskega prava*, Časopisni zavod Uradni list, Ljubljana, 1981.
- Čuveljak, J., *Prekid zastare u skladu sa ZOO 2005*, Pravo u gospodarstvu, vol. 46, br. 4, 2007., str. 384 – 394.
- Eraković, A., *Zastara povremenih tražbina kroz sudsku praksu*, Hrvatska pravna revija, vol. 16, br. 5, 2016., str. 11 – 20.
- Eraković, A., *Zastara potraživanja*, Računovodstvo revizija i financije, vol. 13., br. 3, 2003., str. 129 – 139.
- Gorenc, V. (ur.), *Komentar Zakona o obveznim odnosima*, RRiF, Zagreb, 2005.
- Habermann, N. (ur.), *Staudinger BGB, §§ 164-240*, Sellier De Gruyter, Berlin, 2001.
- Krüger, W. (ur.), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 2*, C. H. Beck, München, 2016.
- Mader, P. u: Schwimann M. (ur.), *Praxiskommentar zum ABGB – Band 5*, Verlag Orac, Wien, 1997.
- Miladin, P., *Plaćanje doznakom*, doktorska disertacija, Zagreb, 2004.
- Miladin, P., *Šutnja i konkludentne radnje u obveznim odnosima*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 58, br. 4, 1998., str. 923 – 995.
- Milotić, I., *Zastara u obveznom pravu I.*, Pravo i porezi, vol. 5, br. 5., 2015., str. 25 – 34.
- Milotić, I., *Zastara u obveznom pravu II*, Pravo i porezi, vol. 5, br. 6, 2015., str. 3 – 11.
- Perović, S.; Stojanović, D. (ur.), *Komentar zakona o obligacionim odnosima, 1. knjiga*, Kulturni centar Gornji Milanovac, Pravni fakultet Kragujevac, Kragujevac, 1980.
- Pirc, Z.; Bjelić, D., *Značenje konkludentnih radnji u odricanju od zastare u radnim odnosima*, Pravo i porezi, vol. 19, br. 10, 2010., str. 10 – 13.
- Raspor, A., *Zastara*, Informator, Zagreb 1982.
- Sablarić, S., *Prekid zastare prema Zakonu o obveznim odnosima*, Hrvatska pravna revija, vol. 12, br. 10, 2012., str. 24 – 35.

- Säcker, F. J. (ur), *Münchener Kommentar zum BGB, Band 1*, C. H. Beck, München, 2015.
- Schwenzer, I., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil*, Stämpfli, Bern, 2012.
- Vizner, B., *Komentar zakona o obveznim (obligacionim) odnosima*, 1. i 2. knjiga, Zagreb 1978.

IZVORI

Sudska praksa - odluke hrvatskih sudova

- VS RH Rev x 754/2013-2 od 3.3.2015.
- VS RH Rev 1937/2000-2 od 20.5.2003.
- VS RH Rev 2282/2011-2 od 2.10.2013.
- VS RH Rev x 1074/2010-2 od 6.3.2012.
- VS RH Rev 2074/2001-2 od 19.11.2003.;
- VS RH Rev 877/2011-2 od 20.5.2014;
- VS RH Rev 271/2003-2 od 12.4.2005.
- VS RH Rev 1401/1999-2 od 25.5.2000.
- VS RH Rev 1563/2009-2 od 24.4.2013
- VS RH Rev 1025/2005-2 od 16.12.2009.
- VS RH Rev 1224/2011-2 od 31.3.2015.
- VS RH Revt 132/2003-2 od 18.2.2004.
- VS RH Rev 3053/1999-2 od 23.1.2002
- VS RH Rev 199/2000-2 od 8.7.2003.
- VS RH Rev 186/2010-2 od 7.9.2012.
- VS RH Rev 2050/1996-2 od 10.2.2000.
- VS RH Rev 1957/1992-2 od 15.12.1993.
- VS RH Revt 68/2003-2 od 29.5.2003.
- VS RH Rev 982/1999-2 od 9.1.2002.
- VS RH Rev 3547/1999-2 od 3.5.2000
- VS RH Gzz 8/2006-2 od 28.2.2007.
- VS RH Rev 352/2007-2 od 3.5.2007.
- VS RH Rev 2671/1990-2 od 18.4.1991.
- VS RH Rev 1332/1992-2 od 14.11.1992.
- VS RH Revt 64/2005-2 od 23.6.2005.
- VS RH Rev x 113/2008-2 od 17.3.2010.

VS RH Rev 509/2007-2 od 1.8.2007.
VS RH Rev 794/2008-2 od 27.5.2010.
VS RH Rev 179/2002-2 od 8.6.2004.
VS RH Rev 724/2007-2 od 30.12.2008.
VS RH Rev x 388/2010-2 od 15.6.2011.
VS RH Rev 1454/1992-2 od 26.11.1992.
VS RH Rev 464/2008-2 od 7.5.2008.
VS RH Rev x 228/2011-2 od 11.6.2013.
VS RH Revt 109/2004-2 od 27.1.2005.
VS RH Revt 199/2009-2 od 29.4.2015.
VS RH Rev 371/2005-2 od 10.1.2006.
VS RH Rev 499/2005-2 od 31.1.2006.
VS RH Revt 199/2009-2 od 29.4.2015
VS RH 2273/2013-3 od 25.3.2014.
VS RH Rev 668/2006-2 od 31.10.2006.
VS RH Rev 2760/1993-2 od 12.7.1994.
VS RH Rev 744/1993-2 od 26.4.1994.
VS RH Rev x 1004/2013-2 od 25.3.2014.
VS RH Rev 278/2009-2 od 1.4.2009.
VSH Rev-1778/80 od 17.3.1981.
VSH Gž-8/64 od 26.3.1964.
VSH Rev 1003/84 od 5.9.1984
VSH Rev 740/85 od 19.11.1985
VSH Rev 2517/86, 2.4.1987.
VSH Rev-24/80 od 17.7.1980.
VTS Pž 4997/04-3 od 23.5.2007
VTS Pž 744/2008-3 od 19.9.2012
VTS Pž 2063/06-3 od 7.4.2009.
VTS Pž 5287/04-3 od 9.1.2007.
VTS Pž-7045/04-3 od 12.12.2006.
VTS Pž 6507/03-3 od 25.10.2010.
VTS PŽ 3291/01-2 od 19.2.2002.
VTS Pž 1364/81 od 17.11.1981.
VTS Pž-2503/01 od 16.4.2002.
VTS Pž 5490/05-4 od 14.2.2006.
VTS Pž 6630/05-3 od 23.5.2007.

VTS Pž 2803/07-4 od 16.10.2007.
VTS Pž 2742/07-4 od 18.9.2007.
VTS Pž 9120/03-3 od 27.9.2006.
VTS Pž 2778/07-4 od 1.8.2007.
VTS Pž 5568/03-3 od 28.6.2006.
VTS Pž 1484/06-8 od 23.9.2008.
VTS Pž 1564/06-4 od 18.2.2009.
VTS Pž 8466/03 od 20.12.2006.
VTS Pž 3101/04-3 od 13.12.2007.
VTS Pž 3727/06-5 od 30.7.2008.
VTS Pž 4513/03-3 od 21.9.2006.
VTS Pž 2548/03-3 od 12.10.2005.
VTS Pž 2064/06-4 od 20.3.2009.
VTS Pž 4514/04-3 od 21.3.2006.
VTS Pž-4539/05 od 7.9.2005.
VTS Pž 6691/04-3 od 11.9.2007.
VTS Pž 7413/05-3 od 20.8.2008.
VTS Pž 3422/04-3 od 31.5.2005.
VTS Pž 952/05-3 od 22.9.2008.
VTS Pž 6369/02-3 od 28.2.2006
VTS Pž 3305/05-3 od 22.5.2007.
VTS Pž 6669/05-3 od 13.11.2007
VTS Pž 2897/04-3 od 6.3.2007.
VTS Pž 7729/04-3 od 14.11.2006.
VTS Pž 8156/03-3 od 25.5.2005
VTS Pž 4106/05-3 od 18.12.2007.
VGSŠ SI 200/68, 28.3.1968.
VTS Pž 2766/03-3 od 16.5.2006.
VTS Pž 966/03-3 od 9.5.2006.
VTS Pž 5803/03-5 od 21.11.2006.
VTS Pž 5994/03-3 od 11.10.2005.
VTS Pž 1657/04-3 od 20.9.2007.
VTS Pž 3317/03-3 od 12.10.2005.
VTS Pž 6608/03-3 od 5.4.2005.
VTS Pž 5429/03 od 6.4.2006.
VTS Pž 5527/06-3 od 28.11.2006.

VTS Pž 2251/05-3 od 18.11.2008
VTS Pž 6113/05-6 od 15.10.2008.
VTS Pž-7045/04-3 od 12.12.2006.
VTS Pž 4733/08-4 od 17.12.2008.
VTS Pž 2711/05-3 od 23.1.2008.
VTS Pž 7791/04-4 od 27.12.2007.
VTS Pž 705/05-3 od 28.2.2006
VTS Pž 7766/04-3 od 10.10.2007.
VTS Pž 8790/03-3 od 27.9.2005.
VTS Pž 1019/03-4 od 4.4.2006.
VTS Pž 7577/03-3 od 28.6.2006.
VTS Pž 1195/05-3 od 18.4.2007.
VTS Pž 7137/06-3 od 1.12.2008
VTS Pž 5281/04-3 od 11.10.2007.
VTS Pž-114/10 od 28.1.2010.
VTS Pž 7/02-3 od 20.9.2005.
VTS Pž 3279/04-4 od 4.7.2006.
VTS Pž 7350/06-5 od 3.4.2009.
VTS Pž 1752/05-3 od 5.2.2008.
VTS Pž 5714/03-3 od 9.5.2006.
VTS Pž 0667/03-3 od 14.9.2006.
VTS Pž 823/06-3 od 3.7.2006 od 7.3.2006.
VTS Pž 5511/06-3 od 13.6.2008.
VTS Pž 6304/05-3 od 13.3.2007.
VTS Pž 2862/04-3 od 10.1.2006.
VTS Pž 6787/04-3 od 21.12.2007.
VTS Pž 4655/05-5 od 11.6.2008.
VTS Pž 6919/02-4 od 12.4.2006.
VTS Pž 203/03-3 od 24.1.2006.
VGSŠ Pž 388/81, 31.3.1981.
VTS Pž 3954/04-3 od 14.3.2006.
VTS Pž 3865/02-3 od 28.6.2005.
VTS Pž 645/06-4 od 23.9.2008.
VTS Pž 4376/04-3 od 17.1.2007.
VTS Pž 361/04-4 od 3.5.2006.
VTS Pž 4493/03-4 od 23.11.2005.

VTS Pž 3770/03-3 od 10.5.2005.

VTS Pž 8899/03-3 od 29.11.2006.

VTS Pž 4445/03-3 od 4.10.2006.

VTS Pž 550/05-3 od 23.11.2007.

VTS Pž 6781/03-3 od 14.9.2006.

VTS Pž 4169/99-2 od 11.1.2000.

ŽS Varaždin Gž 920/2009-2 od 26.8.2009.

ŽS Varaždin Gž-476/12-2 od 29.5.2012.

ŽS Varaždin Gž.576/08-2 od 2.9.2008

U-III/5615/2008 od. 14.10.2010.

Sudska praksa - odluke inozemnih sudova

BGH VIII ZR 347/06 od 9. 5. 2007.

BGH XI ZR 26/10 od 23.11.2010.

BGE 57 II 583

OGH 4Ob308/97s od 9.12.1997.

OLG Hamburg 6 U 189/02 od 30.01.2003.

OLG Düsseldorf 22 U 3–98 od 26.6.1998.

Summary

Antun Bilić***ACKNOWLEDGEMENT OF DEBT WHICH LEADS TO THE
INTERRUPTION OF THE LIMITATION PERIOD**

This paper deals with the purpose and requirements of a unilateral acknowledgement of debt (Art. 240 Obligations Act). The purpose of the acknowledgement of debt is to protect a creditor's reliance that the debtor will perform his obligation. Reliance on debtor's performance can lead the creditor to fail to initiate proceedings before a competent body and, thus, prevent the lapse of the limitation period. The requirements for acknowledgement of debt are that a debtor manifests to his creditor his awareness of the existence of a determinable debt, without additional qualifiers which would cast doubt on his performance. Such acknowledgement leads to the interruption of the limitation period and it can serve as evidence in the court proceedings.

Keywords: acknowledgement of debt, limitation period, interruption of limitation period, protection of creditor's reliance

* Antun Bilić, Ph. D., Postdoctoral Researcher, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb, Croatia; abilic@pravo.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0001-5144-0821

